

NUOREN VAIKUTTAJAN KORTTIPAKKA

Hei! Olet saanut käsiisi nuoren vaikuttajan korttipakan, johon on koottu erilaisia toiminnallisia tapoja vaikuttaa positiivisesti luontoon ja ympäristöön sekä keinoja käsitellä ympäristötunteita. Pakka on tarkoitettu työkaluksi esimerkiksi lasten ja nuorten ryhmätoimintaa ohjaavalle henkilölle, joka voi korttien avulla etsiä vinkkejä ja ajatuksia ryhmän toiminnan tueksi. Ryhmän ohjaaja voi halutessaan valita korteista vaihtoehtoja, joista ryhmäläiset voivat päättää, minkä aktiviteetin tai kokonaisuuden haluavat toteuttaa.

Pakat kortit on jaoteltu neljään teemaan:

Omin käsin, Hyvinvointi, Yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja Luonnon havainnointi.

Ohjaajana voit tulostaa kortit käyttöösi. Korttipakasta on kaksi erilaista tulostusversiota. Toisessa kortit ovat A4-sivun kokoisia. Toisessa neljä korttia on samalla sivulla aseteltuna siten, että voit tulostaa ne kaksipuoleisina.

Kiitos, että vaikutat!

Suomen luonnonsuojeluliiton luontokasvatusvaliokunta 2023:

*Jaana Hiltunen, Soile Kallinen, Leena Kaukiainen, Maiju Puranen,
Milla Tuormaa, Riitta Virtanen*

Hanketta on tukenut Osuuskunta Tradeka

NUOREN VAIKUTTAJAN KORTTIPAKKA

OMIN KÄSIN

Käytännön tekojen avulla voit vaikuttaa lähiluontoosi positiivisesti.

HYVINVOINTI

Luonnossa oleilu ja ympäristötunteiden käsittely lisäävät hyvinvointia.

YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN

Lisää yhteiskunnallista keskustelua ja vaikuta päätöksen tekoon.

LUONNON HAVAINNOINTI

Opi lisää luonnosta ja lähiympäristöstäsi.

MIELIPIDEKIRJOITUS

Tämän kartin tavoitteena on yhteiskunnallinen vaikuttaminen mielipidekirjoituksen muodossa.

Onko mielessäsi jokin aihe, johon haluaisit muutosta esimerkiksi paikkakunnallasi? Kirjoittamalla mielipidekirjoituksen asiasta paikallisesti julkaistuun lehteen, voit saada mielipiteesi kuuluville ja herättää keskustelua aiheesta.

ILMASTOFAKTOISTA MEEMEIKSI

Meemit ovat nopeasti toteutettava, ajan hermolla oleva ja hyvin tehtynä helposti somessa leviävä viestimistapa. Meemit sisältävät usein mustaa huumoria, mutta niihin voi sisällyttää myös tiukkaa asiaa. Sosiaalisen median alustat ovat oivia kanavia jakaa meemejä ja saada sitä kautta näkyvyyttä tärkeälle aiheelle.

LAITTOMIEN TULISIJOJEN POISTO

Miten tunnelmallinen onkaan nuotion tuli! Nuotioita ei kuitenkaan saa syyttää mihin tahansa luontoon, vaan nuotion syyttämiseen tarvitaan aina maanomistajan lupa. Virkistys- ja retkeilyalueilla nuotiopaikat on usein merkittynä alueen karttaan ja retkikartta.fi-palveluun. Luonnon kannalta on tärkeää, että nuotiot on virkistys- ja retkeilyalueilla niille osoitetuilla paikoilla. Laittomalla tulisijalla tarkoitetaan nuotiota, joka on kasattu luontoon osoitettujen tulisijojen ulkopuolelle. Laittomia tulisijoja näkee yhä useammin luonnossa liikkuaan.

HYÖNTEISHOTELLI

Pölyttjähyönteisten pesintäpaikkojen määrä on vähentynyt. Se on yksi syy sille, miksi hyönteismäärät ovat laskussa ympäri maailmaa.

Hyönteishotellien avulla voit lisätä hyönteisten pesintäpaikkoja sellaisilla alueilla, joissa esimerkiksi lahopuuta on vähän.

Ilmastofaktoista meemeiksi

Kuva: toivoajatoimintaa.fi

Tee oma ilmastomeemi!

Tutki [ilmastofaktojen listaa](#) ja valitse faktoista ainakin yksi, jonka pohjalta haluat lähteä tekemään meemiä.

Tee meemi. Ohje: Kirjoita Googleen sana *meme generator* ja etsiydy johonkin generaattoriin (esim. [imgflip.com](#)). Valitse sopiva kuva ja kirjoita siihen naseva teksti. Meemin tulee tavalla tai toisella sisältää jokin ilmastofakta!

Vaikuta ilmastokeskusteluun jakamalla valmis meemi omassa somessasi tai esimerkiksi koulun somessa!

Lue lisää
[toivoajatoimintaa.fi](#)

Mielipidekirjoitus

Varaa aika ja pohdi aihe, joka sinua kiinnostaa tai joka herättää sinussa tunteita. Mieti kirjoituksesi kohderyhmä.

Esimerkkejä aiheista:

- vanhat metsät
- luontokato
- soiden ojitus
- turvetuotanto
- susien suojelu
- suurpedot
- vieraslajit kuten kurturuusu, lupiini jne.
- metsänhakuut
- vaelluskalat
- vesiensuojelu
- perinnemaisemat
- sähköautot
- joukkoliikenne
- tuulivoima
- aurinkovoima
- maailman ylikansoittuminen
- ilmastonmuutos

Kirjoita mielipidekirjoitus someen tai lehteen.

Kirjoita mielipidekirjoitus niin, että siinä erottuvat selkeästi faktat ja omat mielipiteesi. Faktojen osalta kannattaa viitata erilaisiin lähteisiin. Mielipiteidesi ei tarvitse kuitenkaan perustua faktoihin, jokaisella on oikeus omiin mielipiteisiinsä!

Kirjoita selkeästi ja niin että voit kirjoittaa omalla nimelläsi.

Hyönteishotelli

"Bug hotel" by Ranta Janne is marked with CC0 1.0

Tarvikkeet

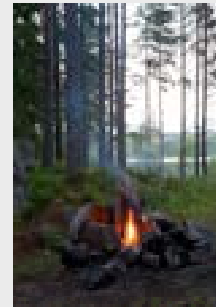
lautaa ja saha	ruuveja,
kuivia puupaloja	ruuvimeisseli
koiranputkia,	nippusiteitä tai narua
järviruokojia, heinää	mattoveitsi
käpyjä	puuliimaa
kanaverkkoa	pora ja teriä

1. Kerää kasvit ja kävyt kuivumaan muutama päivä ennen rakentamista.
2. Rakenna laudoista haluamasi muotoinen hotelli. Lisää myös väliseiniä.
3. Täytä laatikon eri asuinpaikat kasveilla, reiällisillä puupalloilla, oljella, ruoholla, lehdeillä ja kävyillä. Peitä etuseinä nitomalla kanaverkko kiinni.
4. Ripusta hyönteishotelli ulos aurinkoiselle seinälle n. 1–1,5 metrin korkeudelle suojaan sateelta ja tuulelta.

Lue lisää:
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2020/04/01/ryhdy-hotellinpitajaksi-nain-rakennat-hyonteishotellin-kotipihan>

Laittomien tulisijojen poisto

Kuva: Canva-kuvapankki

Kansallispuistoissa on ryhdytty valvomaan laittomia tulisijoja. Laittomasta tulisijasta voi joutua maksamaan päiväsakkoakin. Monilla pienillä retkeily- ja virkistysalueilla näkee myös laittomia tulisijoja. Nämä omat nuotiot pahimmillaan lisäävät luontokatoa, sillä ympäriltä on voitu katkoa oksia, ottaa maapuita ja pötkelöitä, kiviä ja maaperä on köyhtynyt nuotiotulen kuumuudessa. Lisäksi nuotio sijainti voi aiheuttaa maastopalon.

Retkeillessä voit havainnoida mahdollisia laittomia tulisijoja. Jos niitä löytyy:

- Voit purkaa tulisijan. Vie pötkelöpuut, ympärillä olevat kivet pois näköetäisyydeltä TAI
- Merkitse nuotio kartalle ja ota yhteys retkeilyalueen omistajaan.

Omin käsin

NIITTY

Suomessa perinneympäristöt, kuten niityt ja ahot, ovat harvinaistuneet pienten maatilojen hävittyä ja laiduntamisen vähennyttyä. Lehmien ja lampaiden laiduntaminen estä metsittymisen ja samalla alueille kehittyi oma niittykasvustonsa. Lajirunsaus on niityillä suurta. Niittyjen umpeenkasvu vähentää lajien monimuotoisuutta.

Esimerkiksi joenvarsilla laidunsi ennen paljon karjaa. Nykyisillä koneilla joenvarsille ei pääse niittämään ja pikkuhiljaa niittykasvit häviävät ja kasvusto yksipuolistuu.

Omin käsin

LÄHIKALA

Oletko koskaan käynyt onkimassa tai muuten kalastamassa? Teetkö saaliistasi ruokaa? Käyttämällä lähivesien kaloja ravinnoksi voit vähentää ruokavaliosi hiilijalanjälkeä sekä poistaa vesistöistä rehevöittäviä ravinteita. Jos syöt kerran viikossa lähikala-annoksen, poistat vesistä saman verran ravinteita kuin sinne itse viikossa tuotat. Lisäksi kalaruoka on terveellistä! Lähikalaja, joista voi tehdä ruokaa ovat esimerkiksi särkikalat, muikku, kuore sekä silakka.

Omin käsin

VIERASLAJIT JA LUONTOKATO

Kasvien vieraslajit runsaina esiintyminä luonnossa köyhdyttävät kotoperäisiä, alkuperäisiä kasvilajeja Suomen luonnossa ja siten edistävät luontokatoa eli luonnon monimuotisuuden häviämistä. Oheisen tehtävän avulla voidaan havainnoida luonnon tilaa ja vähentää luontokatoa.

Omin käsin

HYÖTYPUUTARHA

Voit alkaa hyötypuutarhuriksi hyvin pienellä panostuksella. Laatikko ja ruukkuviljelmät ovat erittäin suosittuja helppoutensa vuoksi. Hyötypuutarhan voi perustaa niin kaupungin kerrostaloon kuin maaseudulle. Oman ruuan kasvattaminen on hauskaa ja satoa on kiva päästä korjaamaan ja kokeilemaan erilaisia reseptejä oman maan kasviksista. Kun ihminen hoitaa puutarhaa, puutarha hoitaa myös ihmistä. Nappaa puutarhasta siis hyvää oloa ja syötävää!

Lähikala

Kuva: Marko Puranen

Mato-onki

Omaa mato-onkea varten, tarvitset vain onkivavan ja onkilaitteen, joita saa ostettua isommista marketeista ja tavarataloista.

Kalasaalis

Sait kalan, hienoa! Lopeta kala heti lyömällä päähän tai taittamalla sen niskat. Sitten on tärkeää saada kala heti verestettyä ja kylmään.

Ruokaa lähikaloista

Etsi saamillesi kaloille sopiva resepti käyttämällä hakusanana esimerkiksi "särki resepti" tai "pieni ahven resepti". Lähikaupan kalastiskin apajilta löytyville muikuille tai silakoille sopii leivitys ja pannulla paistaminen.

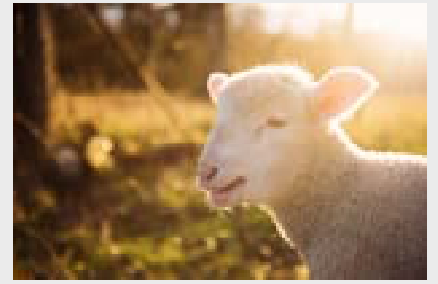
Lue lisää:

<https://areena.yle.fi/1-50097691>

<https://www.fisuun.fi/vinkkeja-kalavesille/ongen-rakentaminen>

Niitty

Kuva: Conva-kuvapankki

Jos lähistölläsi on vanhoja laidunniittyjä, voit kysyä maanomistajalta saisitko käydä niittämässä niitä. Myös lampaiden laidunnus on hyvä tapa estää niittyjen umpeen kasvamista ja pitää kasvusto matalana. Voisitko ottaa kesälampaita ja laiduntaa niitä lähiniityllä tai pyytää lampuria tuomaan lähiniityllesi lampaita niitynhoitotalkoisiin?

Niityn hoito on pitkäjänteistä työtä ja sitä pitäisi jatkaa useita vuosia.

Lue lisää:

<https://www.sll.fi/2019/05/31/perusta-pihaniitty?cn-reloaded=1>

Hyötypuutarha

Kuva: Conva-kuvapankki

1. Suunnittele oma hyötypuutarhasi, mitä aiot kasvattaa. Hanki tarvittavat välineet.
2. Ota selville kasvien istutusajankohdat ja kylvä siemenet ajoissa tai vaihtoehtoisesti osta valmiit taimet, jotka istutat omiin ruukkuihin
3. Muista kastella kasveja.
4. Nauti sadosta.

Lue lisää:

<http://kaupunkivijely.fi>

<https://martat.fi/marttakoulu/puutarha/hyotykasvit>

Vieraslajit ja luontokato

Kuva: Conva-kuvapankki

Tehtävä

Vieraslajiportaaliissa <https://vieraslajit.fi/lajit> on esitelty kaikki vieraslajit Suomessa (kasvit ja eläimet). Voit käyttää sivutoja apuna vieraslajien tunnistamisessa.

Tarvitset *havainnointivälineet, mittanauhan ja kännykkäkameran tai kameran taltiointiin.*

Valitse esimerkiksi 1 m x 1 m kokoinen ala valitsemaltasi alueelta. Arvioi, kuinka paljon merkityltä alueelta löytyy vieraslajeja ja muita kasveja. Ovatko esimerkiksi lupiinit vallanneet koko maan vai löytyykö myös muita tyypillisiä kasveja? Mitä niitykasveja siellä voisi kasvaa? Edustaako arviointineliö muuta näkyvillä olevaa maisemaa?

Vaikuttaminen

Voit myös kirjata havaintojasi vieraslajit.fi-portaaliin. Voit myös vaikuttaa ja ottaa yhteyttä maanomistajaan tai kuntaasi, jos vieraslajit ovat vallanneet ison alueen. Esimerkiksi jättiputken hävitys onnistuu kunnan ympäristöviranomaisten toimesta. Maanomistajan luvalla on mahdollista järjestää vieraslajien kitkentätalkoita, mikä on luonnon hyvinvointia edistävää ja mukavaa, yhteisöllistä luonnon hoitoa.

Omin käsin

KASVISRUOKAVALIO

Teollisessa ruuantuotannossa kuluu paljon luonnonvaroja ja energiaa, myös ruuan jakelu ja kulutus kuormittavat ympäristöä. Lihantuotannon ympäristövaikutukset ovat suuremmat verrattuna kasvisruokaan, koska sen alkutuotannossa tarvitaan paljon luonnonvaroja. Lisäksi nautaeläimet tuottavat märehäntään paljon kasvihuonekaasuja metaania.

Voit vähentää ympäristökuormitusta lisäämällä lähiruuan ja kausiruuan, kasvisien, hedelmien ja marjojen syöntiä. Luomu on myös hyvä vaihtoehto.

Omin käsin

PUROTALKOOT

Eri kokoiset purot ja joet ovat monimuotoisia elinympäristöjä, joissa elää oma eliölajistonsa. Aikojen saatossa virtavesiä on padottu ja jokiuomia on perattu ihmisen tarkoituksiin sopivaksi. Muokatut virtavesiekosysteemit eivät enää sovellu tiettyjen lajien elinympäristöiksi. Esimerkiksi taimen tarvitsee lisääntymiseen luonnontilaisen kosken ja on siksi kärsinyt ihmisten toimista. Myös virtavesissä elävä raakku eli jokihelmisimpukka on erittäin uhanalainen laji.

Purotalkoissa voidaan parantaa elinympäristöä. Puroja kunnostetaan palauttamalla sinne kiviä ja soraa.

Omin käsin

EI ROSKIA VESISTÖIHIN

Merissä velloo 150 miljoonaa tonnia muovia ja sen hajoaminen vie noin 500 vuotta. Suurin osa järvien ja merien roskista on muovia. Itämeressä uhkana ovat myös jäte- ja hulevesien mukana tulevat mikromuovit. Roskat voivat ajautua kauas: roskista 80 % tulee maista ja 20 % mereltä. 70 % roskista vajoaa pohjaan, 15 % rantautuu ja 15 % jää kellumaan pinnalle.

Roskaantumisen vaikuttaa haitallisesti sekä ihmisiin että meriekosysteemeihin rannikon läheisyydessä ja avomerellä. Muovijätteisiin voi imeytyä myrkyllisiä kemikaaleja, jotka myrkyttävät niitä syövät olennot, esim linnut ja merieläimet.

Omin käsin

KESTÄVÄ ELÄMÄNTAPA

Tekemällä pieniä muutoksia omassa arjessa ja elämäntavoissasi voit vähentää luonnonvarojen käyttöä.

Sitran elämäntapatestillä voit selvittää, ovatko elämäntapasi ympäristön puolella vai sitä vastaan? Elämäntapatestin avulla selvität, missä elämän osa-alueella sinun on helpointa tehdä ympäristötekoja.

Purotalkoot

Kuva: Milla Tuorma

Ryhmän ohjaaja ottaa yhteyttä purotalkoita tai koskikunnostuksia järjestävään tahoon ja ottaa selvää, voisiko ryhmä osallistua taimenpuron kunnostustalkoisiin. Esimerkiksi Etelä-Suomessa Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry järjestää talkoita. Muualla Suomessa mahdollisuutta osallistua kunnostukseen voi tiedustella esimerkiksi alueen kalatalouskeskuksesta.

Yleisiä avoimia hoitotalkoita järjestetään usein alkusyksystä omatkin talkoot ryhmälle saattavat onnistua.

Lue lisää:

Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry:
www.virho.fi

Kalatalouskeskukset Suomessa:
<https://ahven.net/kalatalouden-keskusliitto/jasenet/>

Kasvisruokavalio

Kuva: Canva-kuvapankki

Etsi hyvä kasvisruokaohje. Voit käyttää esimerkiksi jotain netistä löytyvää reseptipankkia rajaamalla hakutulokset kasvisruokavalioon sopivaksi. Esimerkiksi osoitteesta www.vegaanihaaste.fi/reseptit löydät pelkästään vegaanisia ruokaohjeita.

Valmista kasvisruokaa. Tee lautaselle kaunis annos ja jaa kuva annoksesta ja ruokaresepti ystäville tai kutsu ystäväsi syömään.

Voit viettää kasvisruokapäivää esimerkiksi kerran viikossa, jos et halua ryhtyä kokonaan kasvissyöjäksi.

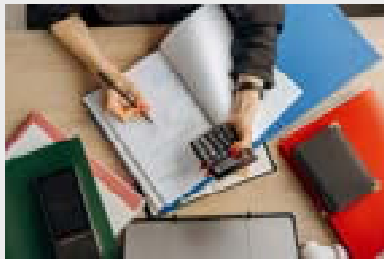
Lue lisää:

<https://www.fi/ruoka/ruuan-ymparistovaikutukset/>

--> varmistetaan viestinnästä onko ok käyttää linkkiä?

Kestävä elämäntapa

Kuva: Canva-kuvapankki

Mene Sitran elämäntapatestiin ja täytä tietosi omasta kulutuksestasi.

<https://elamantapatesti.sitra.fi>

Testin jälkeen saat yhteenvedon kulutuksestasi, vinkkejä kestävästä käytöstä ja miten parantaa myös omaa elämänlaatuasi.

Aseta itsellesi kolme tavoitetta, miten voit vähentää kulutustasi kohti kestävää luonnonvarojen käyttöä.

Voit tehdä testin uudelleen esimerkiksi puolen vuoden päästä ja katsoa, onko resurssien kulutuksesi vähentynyt.

Ei roskia vesistöihin

Kuva: Canva-kuvapankki

Vaikuttamistehtävä

Vesistöjen, erityisesti merivesien roskaantumisen ongelmaan liittyy tiedon puute siitä, miten roskat kulkeutuvat kaupungeista vesistöihin. Tämä tehtävän avulla herätellään kaupungeissa ihmisiä pohtimaan oman käyttäytymisensä vaikutusta vesistön roskaantumiseen. Tehtävä voidaan toteuttaa kaupungeissa lähellä merta ja järviäalueilla, joissa roskaantuminen on myös merkittävä ongelma. Pyydäthän luvan omasta kunnastasi ensin.

Hulevesikaivot. Hulevesikaivot voidaan tehdä entistä näkyvämmiksi. Kaupunkien kaivonkansia merkitään värikkäillä ja hauskoilla väreillä ja kylteillä, jotta tietoisuutta roskien lähteistä lisättäisiin. Tupakantumpit sadevesikaivoista ajautuvat usein hulevesistä puhdistamatta suoraan lähimpään vesistöön. Kaivonkansien ympärille suunnitellut kuvat kaloista havainnollistavat, että kaivo on kalan suu, jonne roskat joutuvat hulevesien mukana. Muista tarkistaa, että käytät ympäristöystävällisiä liiuita.

Roskapisteet ja tuhkitset. Roskapisteisiin liittyvissä teksteissä tai kylteissä havainnollistetaan roskaantumisen ongelmia. Esimerkiksi voidaan jakaa tietoa roskien reiteistä mereen tai konkreettisia vinkkejä miten jokainen voi vaikuttaa asiaan.

ARVOHUUTOKAUPPA

Arvohuutokauppa on neljän hengen ryhmässä pelattava peli, jonka tavoitteena on tiedostaa omia arvoja ja valintoja. Pelin avulla voit keskustella näistä haastavistakin aiheista muiden pelaajien kanssa.

ILMASTOTUNNEMAALAUUS

Ilmastotunteita voi maalata, jolloin tunteen hahmottaa paremmin. Jos koet ilmastotunteet painolastina tai ahdistavina, maalaus voi helpottaa mieltäsi. Kun tunnemöykkyä käsittelee taiteen avulla, saa siitä rauhallisen ja selkeän kokemuksen. Painava suru voi muuntua haikeaksi talvikaipuksi.

HAIKU-RUNO

Runouden avulla voit myös vaikuttaa ja herättää lukijassa ajatuksia.

Haiku (jap. 俳句) on japanilainen kolmisäkeinen runo, jossa on 17 tavua. Haikujen aiheet liittyvät yleensä luontoon ja tunteisiin. Runot ovat asultaan pelkistettyjä, mietelauseen omaisia. Haikut kirjoitetaan länsimaisittain kolmelle riville.

HYVIÄ YMPÄRISTÖUUTISIA

Joskus tuntuu, että saamme lukea vain huonoja ympäristön tilaan liittyviä uutisia ja meille maalataan erilaisia kauhuskenaarioita tulevaisuudesta. Tämä voi vetää mielen matalaksi.

Käännetään asia toisin päin ja kerätään viikon varrelta hyviä ympäristöuutisia.

Ilmastotunnemaalaus

Kuva: toivoajatoiminta.fi

Mieti silmät kiinni vähän aikaa tunteita mitä ilmastonmuutos herättää.

Minkä värisiä ne voisivat olla? Voit keksiä myös itse tunteita, kuten talvisuru, palavakuumuus, selviytymisen voima, toivon kynttilä.

Maalaa tunne mahdollisimman pohtien abstraktisti, siis väreillä vähemmän hahmoja.

Tunteita voi myös käsitellä tekemällä kuvioita syksyn lehdillä. Punaisen kirjavista Haavanlehdistä saa hienon tulen ja auringon ja joutsenen tähtikuvion muoto voi käsitellä talvikaipua.

Lue lisää:
www.toivoajatoiminta.fi/tunteet/tunnehtavia

Arvohuutokauppa

Tarvikkeet

Post-it -lappuja tai paperilappuja (kahta eri väriä)
Kynä

Valmistelut

Pelin vetäjä kirjoittaa toisen värisille paperilapuille luontoarvoja tai -kohteita vähintään yhtä monta kuin huutokauppaan osallistujia on.

Esimerkkejä arvoista ja kohteista: vanha metsä, taimenpuro, melontareitti, kaupunkipuisto, puhdas pohjavesi, täysin varusteltu mökki suositulla rannalla, erämaamökki ilman mukavuuksia, ojitettu suo, koskematon suo, vilkas tori, tunturi.

Kirjoittakaa toisille paperilapuille jokaiselle osallistujalle sama määrä rahaa esim. 4 kpl 5000 €, 3 kpl 10 000 €, 2 kpl 50 000 €, 1 kpl 100 000 €

Pelaaminen

On kaksi tapaa pelata peliä:

- 1) osallistujat saavat hetken tutustua huutokaupattaviin luontoarvoihin /- kohteisiin
- 2) osallistujat eivät saa ennakolta tutustua vaan luontoarvot /-kohteet tulevat yllätyksinä

Huutokaupanpitäjä (pelin vetäjä) kertoo pelin kulun ja toiminnan osallistujille.

Pelin vetäjä esittelee huudettavan arvon tai kohteen. Tämän jälkeen pelaajat huutavat kohdetta itselleen tarjoamalla käytettävissään olevia rahoja. Korkein huuto voittaa. Mikäli kohde ei kiinnosta, tätä ei ole pakko huutaa. Raha annetaan huutokaupan pitäjälle. Kun kaikki kohteet on huudettu tai rahat ovat loppuneet kaikilta, keskustellaan huudetuista luontoarvoista / -kohteista: miksi huusi juuri sen ja minkä vuoksi jonkun arvon tai kohteen rahallinen arvo jäi pieneksi tai nousi korkeaksi, miten nämä arvot näkyvät oikeassa elämässä.

Hyviä ympäristöuutisia

Kuva: Canva-kuvapankki

Voit tehdä harjoituksen yksin tai ryhmänä.

1. Etsikää hyviä ympäristöuutisia viimeisen viikon ajalta.
2. Käykää eri lähteitä läpi, niin painettuja lehtiä, kuin verkkolehtiä. Uutisia, mutta kannattaa muistaa vilkaista myös eri ympäristötoimijoiden verkkosivuja. Aina uutiset eivät pääse valtakunnan mediaan, vaikka paljon hyvää tapahtuu ympärillämme joka hetki.
3. Kerätkää uutiset seinälle ja lukekaa niitä toisillenne?
4. Mitä hyvää on tapahtunut tällä viikolla?
5. Millaisia tunteita hyvien uutisten lukeminen tuottaa?

Lue lisää:
Hyvät uutiset oppoavat paremmin kuin huonot
<https://yle.fi/uutiset/3-6309309>

Haiku-runo

Tehtävä

Laadi haiku runo liittyen ilmastonmuutokseen tai luontokatoon.

Mikä on Haiku-runo ?

Yleensä haiku-runon ensimmäisellä rivillä on viisi tavua, toisella rivillä on seitsemän tavua ja kolmannella rivillä on viisi tavua.

Haikulle on myös ominaista "leikkaus" (kiru), millä tarkoitetaan kahden poikkeavan ajatuksen tai mielikuvan esittämistä. Mielikuvat erottaa toisistaan leikkaussana (kireji), joka esittää esimerkiksi hämmästyystä tai huudahdusta. Haikun luontoteemaa korostaa yleensä kigo, eli haikun johonkin vuodenaikaan sitova sana.

Esimerkki runorobotin haiku-runosta:

Kuppi kahvia,
luontokato ja kaipuu.
Hengenvetoja.

Voit laatia haiku- runon myös runorobotin avulla.

Mene osoitteeseen :
<https://www.yostaja.fi/runorobotti>

Syötä kaksi sanaa, toinen liittyen luontoon ja toinen tunteeseen.

Paina **Haikuo!** -nappia..

Saat pian ehdotuksen runorobotilta haiku-runosta.

Lue lisää:
<https://www.storyboardthat.com/fi/genres/haiku>
<https://fi.wikipedia.org/wiki/Haiku>

TOIVOTTU TULEVAISUUS

Minkälainen on maailma ja sinun elämäsi kymmenen vuoden päästä? Luomme tulevaa nyt, tässä hetkessä, omilla valinnoillamme. Millaista tulevaisuutta sinä olet rakentamassa? Millainen on sinun toivottu tulevaisuuskuvasi? Miten voisit toimia nyt, että saavutat tämän toivotun tulevaisuuden?

VIHREÄ DRAAMA

Vihreässä draamassa hyödynnetään draamaharjoituksia sekä osallistavia ja toiminnallisia harjoituksia ympäristöaiheiden käsittelyssä. Vihreä draama sopii hyvin yläkouluikäisten ja nuorten aikuisten kanssa työskentelyyn.

SÄÄKARTOITUS

Ilmatieteenlaitos on kerännyt säähavaintoja ja tutkinut ilmastoa vuosikymmenien ajan. Ilmastonmuutos tarkoittaa merkittävää, pysyvää, pitkän aikavälin muutosta globaalissa tai paikallisessa ilmastossa. Ilmasto on siis eri asia kuin sää.

Jotta ilmaston muutosta voi havainnoida, pitää tehdä laskelmia ja mittauksia useana peräkkäisenä vuonna samalla seudulla. Kuitenkin lyhytaikainen säähavainnointi auttaa ymmärtämään muutoksia ympäristössä.

LUKUPIIRI

Kirjoja on kiva lukea ja niistä on myös avartavaa keskustella toisten kanssa. Toiset tulkitsevat kirjoja eri tavalla kuin sinä. Ilmastonmuutos, maailman tila ja muut luonnonsuojelulliset kysymykset saavat aivan uudenlaisen merkityksen, kun voit keskustella asioista kavereiden kanssa. Perusta siis lukupiiri ja jaa ajatuksiasi kirjoista.

Vihreä draama

Virittäytyminen ja lämmittely: Vihreät ominaisuudet -harjoitus

Osallistujat muodostavat kaksi samankokoista piiriä, sisäpiiriin ja ulkopiiriin. Sisä- ja ulkopiiriläiset seisovat vastakkain. Ohjaajan merkistä piirit lähtevät liikkumaan vastakkaisiin suuntiin. Uuden merkin saatuaan piirit pysähtyvät. Vastakkain pysähtyneet ulko- ja sisäpiiriläiset muodostavat parin. Parit keskustelevat ja etsivät heitä yhdistäviä asioita ohjaajan antamasta ympäristöteemasta esim. ostostavoista ja liikkumisesta.

Aiheen käsittely yleisellä tasolla: Piirretty Eko ja Öky -harjoitus

Pienryhmille annetaan iso paperi ja tussit. Ryhmät piirtävät ja kirjaavat paperille oman tyyppinsä, eko/ öky ominaisuuksia: nimi, ikä, harrastukset, ulkoasu, toiveet, unelmat ja elämäntapa. Kun hahmot on luotu, pienryhmät esittävät otteita oman hahmonsä elämästä. Harjoitus puretaan yhdessä keskustellen.

Aiheen käsittely henkilökohtaisella tasolla: Maailmanparannuslaulu tai -runo -harjoitus

Pienryhmissä mietitään omaa elämäntapaa ja listataan asioita, jotka ovat ympäristön kannalta hyviä valintoja. Näistä listalla olevista asioista pienryhmät tekevät runon, laulun tai rapin, jonka esittävät.

Lupaus/seuraavat askeleeni -harjoitus Jokainen osallistuja miettii jonkin konkreettisen tavan, miten voi muuttaa omaa elämäntapaansa ympäristöystävällisemmäksi. Tämä kirjoitetaan paperille ja laitetaan talteen.

Harjoitukset lähteestä:
Hiltunen & Konivuori. 2005. Vihreä draama.

Toivottu tulevaisuus

Kuva: Canva-kuvapankki

Palauta mieleesi jokin tapahtuma tai asia elämästäsi, joka on onnistunut ja tuntunut hyvältä ja olut sellainen kuin olit toivonut. Muistele mitä tapahtui, missä olit silloin, ketä oli silloin kanssasi. Mitä silloin näit ja mitä koit? Mitä tuoksuja tunsit? Mitä ääniä kuulit? Miltä sinusta tuntui? Kirjoita kynällä paperille tarina, jossa kerrot tapahtumasta tai asiasta ja kerro tarinassa myös vastaukset edellä oleviin kysymyksiin.

Kirjoita sen jälkeen tarina, jossa kerrot minkälainen maailma on kymmenen vuoden päästä ja millaista elämää elät silloin. Mitä näet ja koet? Mitä tuoksuja tunnet? Mitä ääniä kuulet? Miltä sinusta tuntuu? Miten voit toimia nyt, että saavutat tämän toivotun tulevaisuuden?

Lue lisää:
<https://www.tamaelama.fi/tulevaisuuskasvatus/>

Lukupiiri

Kuva: Canva-kuvapankki

Kokoa porukka lukupiiriin ja valitkaa joukostanne lukupiiriin vetäjä.

Sopikaa yhteiset toimintatavat, kuinka usein lukupiiri kokoontuu ja millaisia kirjoja luette? Voitte rajata lukupiiriin aiheita.

Pitäkää keskustelu avoimena ja antakaa suunvuoro jokaiselle.

Kerätkää lukemistanne kirjoista kirjavinkkejä myös muille.

Lue lisää:
<https://ilmastolukupiiri.fi>

Säähavainnointi

Kuva: Canva-kuvapankki

Tutki yksin tai pienryhmässä sään muuttumista kuukauden ajan samalla paikalla samaan aikaan.

Toista tutkimus seuraavana vuonna samaan aikaan. Havainnoi ja vertaile lämpötiloja sekä mittarilla että sääkarttojen ja kännykän sääarvioinneista.

Merkitse myös tuulen suunta ja nopeus. Tässä voit käyttää teknisiä apuvälineitä tai ilmatieteenlaitoksen säähavainnointia.

Jos alueella on taloja ja luonto aluetta, tee mittaukset talojen keskellä ja metsä tai niittyalueella erikseen. Huomio lämpövaikutus talojen läheisyydessä! Mittaa lämpötila sekä etelä että pohjoispuolella aluetta.

Mittaa läheisen vesistön lämpötila. Seuraa kasvien kasvua: onko kukkia, taimia, hiirenkorvia jne.

Lue lisää:
<https://www.ilmatieteenlaitos.fi/saan-ja-ilmastonmuutoksen-vaikutustutkimus>

LUKUPIIRI

Kirjoja on kiva lukea ja niistä on myös avartavaa keskustella toisten kanssa. Toiset tulkitsevat kirjoja eri tavalla kuin sinä. Ilmastonmuutos, maailman tila ja muut luonnonsuojelulliset kysymykset saavat aivan uudenlaisen merkityksen, kun voit keskustella asioista kavereiden kanssa. Perusta siis lukupiiri ja jaa ajatuksiasi kirjoista.

METSÄN MONIMUOTOISUUS

Vanhat monimuotoiset metsät ovat harvinaistuneet ja sirpaloituneet varsinkin Etelä-Suomessa. Hoidetut metsät ovat monesti vähälajisia ja niissä kasvaa vain muutamaa eri puulajia, eikä uhanalaisten eliöiden vaatimia lahopuita ole tarpeeksi.

Lähimetsän luonnonarvoja voi tutkia mittaamalla puiden ympärysmittoja, arvioimalla pituutta sekä havainnoimalla puulajien määrää, ikäsuhteita ja lahopuiden määrää tietyllä alueella.

RANTATUTKIMUS

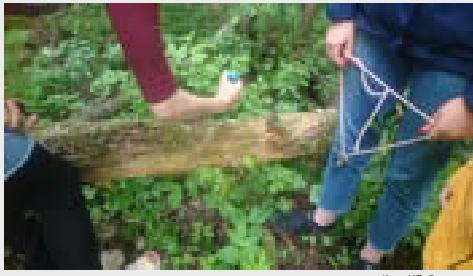
Muoviroskaa ajautuu vesistöjen rannoille rakennusteollisuuden jätteenä ja ihmisten huolimattomuuden tähden. Rakennuttajan pitäisi huolehtia roskista, mutta usein muovisilppua ja köydenpätkiä jää aaltojen vietäviksi rannoille tai niiden tuntumaan. Myös ulkoilijat jättävät roskia luontoon. Muovi ei maadu, vaan hajoaa silpuksi hitaasti ja jää hajoamattomana rannoille ja ajautuu aaltojen mukana etäälle. Muoviroskat saattavat päätyä eliöiden elimistöön ravinnon mukana. Eläimet voivat myös sotkeutua köysiin, siimoihin ja hylättyihin kalaverkkoihin. Roskat olisi hyvä aina korjata pois luonnosta.

VIRTAVESITUTKIMUS

Virtavedet, eli eri kokoiset joet, purot, norot, ojat ja kanavat ovat monimuotoisia elinympäristöjä ja tärkeä koti monelle eliölle. Rannoilla lentävistä selkärangattomista valtaosa viettää toukkavaiheensa veden alla uiskennellen. Tässä kortissa tehdään retki virtaveden äärelle tutkimaan virtaveden ominaisuuksia ja siellä eläviä eliöitä.

Metsän monimuotoisuus

Kuva: Milla Tuorma

Puiden koko

Ohjaaja jakaa ryhmän pienryhmiin. Pienryhmät saavat mittanauhut. Ryhmät mittaavat puiden ympärysmittoja ja arvioivat puun korkeutta.

Ryhmät merkitsevät paperille puiden mitat ja kasvupaikat. Kalliolla tai suolla puut kasvavat paljon hitaammin kuin muhevassa metsämaassa.

Lahopuun määrä

Ryhmät saavat 1-2 ruuvimeisseliä (tasapäisen) ja suurennuslaseja (luuppeja). Välineillä tutkitaan lahopuita ja niiden lahoasteita. Ruuvimeisselin terä painetaan lahopuuhun; maassa makaavaan tai selkeästi lahoon kantaan tai pötkelöön; ei elävään puuhun. Jos ruuvimeisselin terä uppoaa kärjen verran, niin kyseessä on 1. lahoaste, jos puoleen väliin, niin 2. lahoaste, ja jos kokonaan, niin 3. lahoaste. Kun metsässä on paljon eri lahoasteissa olevia puita, se on monimuotoinen.

Ympyrähavainnointi

Ryhmä seisoo metsän keskellä ja tunnistaa näköetäisyydellä olevat puulajit sekä laskee lahoppuut. Jos ryhmässä on neljä jäsentä, kaikki seisovat ympyrässä selkää toisiaan vasten ja havainnoivat omalta suunnaltaan. Mitä muuta havaitaan: muurahaispesä, kääpiä, eläinten jätöksiä, kolopuu?

Lukupiiri

Kuva: Canva-kuvapankki

Kokoa porukka lukupiiriin ja valitkaa joukostanne lukupiiriin vetäjä.

Sopikaa yhteiset toimintatavat, kuinka usein lukupiiri kokoontuu ja millaisia kirjoja luette? Voitte rajata lukupiiriinne aiheita.

Pitäkää keskustelu avoimena ja antakaa suunvuoro jokaiselle.

Kerätkää lukemistanne kirjoista kirjavinkkejä myös muille.

Lue lisää:

<https://ilmastolukupiiri.fi>

Virtavesitutkimus

Kuva: Milla Tuorma

Tarvikkeet: vesilämpömittari, pH-nauha, läpinäkyvä astioita, haaveja, vesiotökkäkortteja (ulkoiluokka.fi)

Tehdään retki purolle tai joelle ja tutkitaan sen eliöstöä: haavitaan pienvesieliöitä ja arvioidaan veden kirkkautta ja pH:ta.

Eliöstön tutkinta: Haaveilla haavitaan vesikasvien seasta sekä pohjasta raapaisten eri kohdista ja katsotaan, mitä tulee. Haavista poimitaan elävät otukset lusikalla varovasti läpinäkyvään vesiastiaan. Koko haavin sisältöä ei kannata kaataa vesiastiaan, sillä se samenee nopeasti. Kuinka monta erilaista eliötä löysitte vedestä? Muistakaa vapauttaa eliöt takaisin tutkimuksen jälkeen.

Veden lämpötila ja pH: Mitatkaa veden lämpötila ja määrätäkää pH-liuskan avulla veden pH.

Sameus: Ottakaa vettä pienempään läpinäkyvään astiaan. Onko vesi kirkasta, harmaata vai ruskeaa? Maaperästä peräisin oleva savi värjää veden usein harmaan säywiseksi, eloperäinen aines, humus, ruskeaksi.

Virtausnopeus: Neljäs ryhmä laskee kaarnanpalan veteen ja mittaa sekuntikellolla aikaa, kuinka nopeasti se kulkee viiden metrin matkan. Lopputuloksesta voi päätellä, miten nopeasti vesi virtaa.

Rantatutkimus

Kuva: Canva kuvapankki

Ohjaaja vie ryhmän retkelle vesistön rannalle ja mukaan otetaan roskapihdit ja jätessäkkejä. Kohteeksi käy meren tai ison järven ranta. Joen rannalta löytyy myös monenlaista roskaa ja jätettä, ikävä kyllä. Tehdään parin kilometrin mittainen kävely, jossa tutkitaan rantaa ja havainnoidaan muoviroksia ja jätteitä yleensä. Muoviroksia kerätään pihdeillä ja käsiin kädessä, jotta ei satuteta itseään. Myös metallia, etenkin tölkkejä voidaan kerätä. Veteen ei kuitenkaan mennä, jotta ei kastuta. Kun rannalta on kilometrin matkalta siivottu jätessäkkiin roskia, tutkitaan löydökset ja pohditaan.

1. Mitä roskia löytyi: pulloja, köysiä, pusseja jne.
2. Mitä materiaalia ne ovat?
3. Mistä ne voisivat olla peräisin?
4. Kuinka paljon jätessäkit painavat?

Lopuksi tutustutaan esimerkiksi Tuula Närhisen tekemiin muoviroksia taideteoksiin: www.tuulanarhinen.net.

Lue lisää:

<https://jeesuomi.fi/teema-lehti/>
<https://taju.uniarts.fi/handle/10024/6235>

YMPÄRISTÖMYRKYT JA MERIKOTKA

Tässä kortissa pääset tutustumaan positiiviseen esimerkkiin harvinaistuneen lajin suojelussa.

Kotkat ja muut petolinnut olivat uhanalaistuneet 1960-1980. Mutta kannat alkoivat elpyä, kun DDT-hyönteismyrkyn käyttö kiellettiin. Lisäksi kotkille perustettiin suojelualueita ja niitä ruokittiin.

TULEVAISUUDEN ENERGIA

Nyky-yhteiskunnan monet laitteet ja liikennevälineet tarvitsevat toimiakseen energiaa. Suurinosa (60%) Suomen energiasta tuotetaan uusiutumattomista energialähteistä. Näitä ovat kivihiili, maakaasu ja öljy. Niistä pyritään pääsemään eroon, koska niiden käyttö aiheuttaa kasvihuonepäästöjä ja kiihdyttää ilmastonmuutosta. Pitäisi siirtyä uusiutuviin energiamuotoihin.

Tulevaisuuden energia

Kuvat: Canvan kuvapankki

Tutki mitä ovat uusiutuvat energiamuodot?

Miksi niihin pitäisi siirtyä?

Mitä ongelmia niihin liittyy?

Tutki, mitä akkuminaalien louhinta ja kaivostoiminta aiheuttavat ympäristölle ja luonnon monimuotoisuudelle.

Tutustu keksijä Janne Käpylehdon hankkeisiin energian tuottamisen parissa ja pohdi miten energiaa pitäisi sinun mielestäsi tuottaa. Mistä laitteista voisit luopua tai minkä laitteiden käyttöä vähentää, jotta oma energiankulutuksesi laskisi?

Lue lisää:

<http://jannekapylehto.fi/>

https://peda.net/yhdistykset/bmol-ry/oppimateriaalit/evyyhteinen_ymparisto/energia

https://www.motiva.fi/ratkaisut/energian kaytto_suomessa/energian_kokonaiskulutus

<https://fi.economy.pedia.com/11040755-advantages-and-disadvantages-of-renewable-energies>

<https://www.motiva.fi/>

Ympäristömyrkyt ja merikotka

Kuvat: Canvan kuvapankki

Selvitä Merikotkan elämän kaarta ja pohdi miksi DDT haittasi kotkien lisääntymistä.

Miten merikotka eroaa maakotkasta?

Ota selvää miten meri- ja maakotkia on suojeltu ja kuinka kannat ovat elpyneet viime vuosikymmeninä.

Missä on merikotkien suojelualueita?

Voisitko vieraillla, joillakin suojelualueella tarkkailemassa kotkia?

Tee kotkasta runo tai pieni tarina.

Lähteinä tehtäville voit käyttää seuraavia sivustoja:

<https://wwf.fi/wwf-lehti/wwf-lehti-3-2019/elamantapana-merikotkan-suojelu/>

<https://www.saaksisaatio.fi/merikotka-on-palannut>